

Brussel, 18 maart 2010

• **Persmededeling: jaarverslag van de RVA 2009** •

Het jaarverslag 2009 van de RVA is klaar. Het jaarverslag geeft een globaal overzicht van de opdrachten van de Rijksdienst en de belangrijkste tendensen van het voorbije crisisjaar.

Een crisis zonder voorgaande

“De ongekennde crisis op de mondiale financiële markten die in het najaar van vorig jaar (2008) is verergerd, heeft geleid tot de zwaarste recessie sinds de tweede wereldoorlog, die de mondiale economie heeft getroffen en steeds meer van invloed is geweest op de arbeidsmarkten van de EU”. Dit uittreksel uit het rapport “De werkgelegenheid in Europa 2009” van de Europese Commissie is een goede weergave van het al even brutale als onverwachte karakter van de crisis die niet alleen de Europese arbeidsmarkten maar die van de hele OESO-zone heeft getroffen.

België is niet gespaard gebleven door de crisis.

In april 2008 kondigde de Europese Commissie voor 2009 nog een groei met 1,5 % aan voor België. In werkelijkheid was er in 2009 een daling met 3 %.

In nauwelijks 3 kwartalen tijd was er een verschil in groei van meer dan 5 procentpunten (in het derde kwartaal van 2008 + 1,1 % en in het tweede kwartaal van 2009 - 4,2 % in vergelijking met het jaar voordien). Dat is nooit gezien.

Een aanzienlijke en contrastrijke impact op de werkloosheid...

Onze arbeidsmarkt heeft dus een zware schok moeten opvangen.

Zo stelden we bij de RVA vast dat het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werkloze werkzoekenden in 2009 toenam met gemiddeld 30 275 personen (jaargemiddelde 434 120). Dat is een stijging met 7,5 % ten opzichte van 2008. Vlaanderen bleek gevoeliger voor de conjunctuur (+ 15,3 %) dan Wallonië (+ 2,7 %) en Brussel (+ 5,4 %), gewesten waar de werkloosheidsgraad al beduidend hoger was en blijft. De jongeren (jonger dan 25 jaar) werden ook meer getroffen (+ 12,1 %) dan de ouderen (+ 7,2 % voor de vergoede werkzoekenden van 50 jaar of ouder, dat is vergelijkbaar met de globale toename). De vrouwen (+ 1,6 %) werden minder getroffen dan de mannen (+ 13,3 %), die meestal in de crisisgevoelige sectoren werkten.

Dertigduizend volledig werklozen meer, dat is veel, dat is te veel.

Maar dat blijft beperkt vanuit historisch en internationaal perspectief. De cijfers waren ongeveer dezelfde in 2007 (429 087) en beduidend hoger in 2004 (455 437), 2005 (469 719) en 2006 (459 596).

... maar goed opgevangen door de crisismaatregelen

Zonder het stelsel van de tijdelijke werkloosheid was deze toename van de werkloosheid echter twee keer zo groot geweest. De tijdelijke werkloosheid steeg tussen 2008 en 2009 immers met 76 128 personen, van 134 736 naar 210 864 gemiddeld op jaarbasis. Dit vertegenwoordigt een toename met 28 185 voltijds equivalenten. Deze stijging komt praktisch overeen met de toename van de volledige werkloosheid.

Het systeem van de tijdelijke werkloosheid is serieus verbeterd en uitgebreid in het kader van het herstelplan en de crisismaatregelen. Zo werd het stelsel uitgebreid naar de tijdelijke

werknemers en de uitzendkrachten en, voor een beperkte periode, naar de bedienden. Het bedrag van de tijdelijke werkloosheidsuitkering werd ook opgetrokken en de gemiddelde uitkering steeg met 31 % tussen 2008 en 2009.

Dit stelsel is een belangrijke schokdemper gebleken in tijden van crisis en heeft een groot aantal ontslagen verhinderd.

... en kleiner dan bij onze Europese partners

Dankzij deze maatregelen heeft België, vanuit internationaal oogpunt, de crisis goed kunnen opvangen. Na Duitsland zijn wij het land van de Europese Unie waar de werkloosheidsgraad het minst is toegenomen tussen het begin van de crisis in september 2008 en december 2009, namelijk met 11 % (van 7,3 in september 2008 tot 8,1 in december 2009) tegenover + 29 % voor de eurozone (van 7,7 tot 9,9 %).

Grote maar noodzakelijke uitgaven

Dat kost natuurlijk erg veel geld. De uitgaven voor tijdelijke werkloosheid zijn uit hun voegen gebarsten en stegen van 431 miljoen euro in 2008 naar 1,05 miljard euro in 2009 (+ 622 miljoen). Maar de sociale en financiële kost voor de ondernemingen, voor de werknemers en voor de gemeenschap in haar geheel was veel groter geweest zonder deze maatregelen. Ook voor de uitkeringsgerechtigde volledig werkloze werkzoekenden stegen de uitgaven in 2009 met 481 miljoen euro. Dat als gevolg van de voormelde stijging van de werkloosheid, maar ook van de belangrijke herwaarderingen van de uitkeringen in 2009, onder meer de degressieve toename van het maandelijks loonplafond met 300 euro, de verhogingen van de uitkeringspercentages voor de alleenwonende en de samenwonende werklozen, en de stijging van de minimum- en forfaitaire uitkeringen in het kader van de welvaartsvastheid. Deze hervorming heeft gezorgd voor een versterking van het verzekeringsprincipe, omdat beter rekening wordt gehouden met het loon, en van het principe van de individualisering van de rechten, omdat de vergoedingspercentages in het begin van de werkloosheid zijn aangepast voor alle categorieën van werklozen, én voor een betere bescherming van de werknemers die tijdens de crisis hun baan verloren.

Een welgekomen steun van het stelsel van de dienstencheques

Een ander stelsel dat bijzonder nuttig is gebleken in tijden van crisis is dat van de dienstencheques. Ondanks de crisis steeg het aantal actieve gebruikers van cheques in 2009 nog met 14,6 %, het aantal erkende ondernemingen met 17,3 % en het aantal gebruikte cheques met 20,6 %. Eén gezin op acht doet op dit ogenblik een beroep op de dienstencheques. Het aantal werknemers dat in 2008 103 000 bedroeg, is in 2009 zeker nog toegenomen. Dit stelsel heeft er dus ook toe bijgedragen dat de stijging van de werkloosheid beperkt bleef, met name bij de vrouwen. De kost ligt hoog (1,08 miljard euro in 2009), maar is per gecreëerde baan ongetwijfeld lager dan die van vele andere tewerkstellingsmaatregelen. Bovendien mag men niet uit het oog verliezen dat het gaat om echte volwaardige jobs met volledige sociale dekking, wat in de meeste andere landen zelden het geval is voor dit soort banen.

Een historisch record van het aantal uitkeringstrekkers

Het aantal personen die de RVA vergoedt, bereikte in 2009 een historisch record, namelijk 1 309 930. De toename met 118 953 personen in vergelijking met 2008 is vooral te verklaren door de eerder vermelde stijgingen van het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werkloze werkzoekenden met 30 275 en van het aantal tijdelijk werklozen met 76 128. De derde factor voor de stijging is de toename van het aantal personen in loopbaanonderbreking of tijdskrediet

met 16 715. Het gaat vooral om een stijging van het deeltijds tijdskrediet (met name 1/5-tijds) die in de crisisperiode nog sterker was (plus 10 214), dit gedeeltelijk ten gevolge van het crisistijdskrediet dat de regering tijdelijk heeft ingevoerd, en een stijging van het ouderschapsverlof (plus 6 770) dat in 2009 ook werd uitgebreid door de leeftijd van het kind dat het recht op dit verlof opent, te verhogen van 6 naar 12 jaar.

Een actiever werkgelegenheidsbeleid ten laste van de sociale zekerheid

In 10 jaar tijd (2000 - 2009) is het aantal uitkeringstrekkers ten laste van de RVA toegenomen met 360 000 personen. Deze stijging is slechts in geringe mate toe te schrijven aan de volledige werkloosheid in ruime zin (plus 35 000). Zij resulteert voornamelijk uit de sterke stijging van de twee andere "groepen": enerzijds, de "werknemers ondersteund door de RVA" (plus 171 000 personen, onder wie 101 000 tijdelijk werklozen, 14 000 deeltijdse werknemers met inkomensgarantie-uitkering, 18 000 werklozen in opleiding en 35 000 werknemers met een geactiveerde werkloosheidsuitkering) en, anderzijds, de werknemers die hun werktijd aanpassen (plus 157 %, dit is een toename met 154 000 personen, van wie meer dan 90 % deeltijds werkt en vooral 4/5-tijds).

De eerste groep bekrachtigt een actief gebruik van de werkloosheidsuitkeringen ter ondersteuning van de werkgelegenheid en de tweede een beleid om privéleven en beroepsleven beter op mekaar af te stemmen, en zo de participatie op de arbeidsmarkt te vergroten, met name bij de vrouwen en de oudere werknemers.

Deze tendensen brengen op een positieve manier verandering in de opdrachten van de RVA, in het kader van een actiever werkgelegenheidsbeleid. Zij bieden een gedeeltelijk antwoord op de grote uitdagingen die verbonden zijn aan de stijgende levensverwachting en het dalende vruchtbaarheidscijfer, waardoor de ratio tussen het aantal actieve en het aantal niet-actieve burgers de komende jaren sterk zal dalen. Maar zij wegen tegelijkertijd zwaar op de uitgaven van de RVA, die in 10 jaar tijd toegenomen zijn met 3,5 miljard euro. Deze evolutie stelt op termijn de kwestie van de financiering van de sociale zekerheid in vraag, zoals nu al gedeeltelijk door het systeem van de dienstencheques.

Systematische begeleiding en opvolging van de werkzoekenden

Het plan voor de begeleiding en opvolging van de werkzoekenden wordt toegepast sinds 2004. Ter herinnering, de begeleiding is een bevoegdheid van de gewestelijke en communautaire diensten voor arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding, terwijl de opvolging van het actieve zoekgedrag naar werk een bevoegdheid is van de RVA. Het plan werd geleidelijk aan per leeftijdscategorie ingevoerd. Het is vandaag van toepassing op alle werklozen jonger dan 50 jaar.

Sedert de geleidelijke inwerkingtreding van het plan is de werkloosheid gemiddeld 17 % gedaald. Hoewel de economische crisis deze tendens uiteraard vertraagd heeft, blijft de daling toch opvallend. Zo verminderde het aantal werkzoekenden die al meer dan 2 jaar uitkeringsgerechtigd zijn en die meestal opgevolgd worden in het kader van het plan, met 3,8 % tussen 2008 en 2009, tegenover een daling met 9,3 % tussen 2007 en 2008. Onder invloed van de crisis nam het aantal werkzoekenden die minder dan 2 jaar uitkeringsgerechtigd zijn zelfs met 19,2 % toe tussen 2008 en 2009, tegenover een daling met 2,1 % tussen 2007 en 2008.

Sedert de geleidelijke inwerkingtreding van het plan steeg ook het aantal werklozen die een beroepsopleiding volgen met 18 % en het aantal werklozen die studies of andere opleidingen hervatten met 56 %.

Sinds 2004 heeft de RVA meer dan 500 000 gesprekken gevoerd met werkzoekenden. In 57 % van de gevallen werd geoordeeld dat de werkloze voldoende inspanningen had gedaan om actief werk te zoeken. Bij een negatieve evaluatie wordt de werkloze uitgenodigd om een overeenkomst te ondertekenen die, in geval van niet-naleving, kan leiden tot een vermindering

of tijdelijke schorsing van de uitkeringen bij het 2de gesprek of tot een uitsluiting bij het 3de gesprek. In 2009 werden 6 530 uitsluitingen van dit type toegepast. Dit is een stijging in vergelijking met 2008 (4 523 uitsluitingen), onder meer omdat de procedures in alle leeftijdsgroepen vorderen en er dus meer 3de gesprekken gevoerd worden. Het is ook opvallend dat 44 % van die uitsluitingen wordt toegepast wegens ongewettigde afwezigheid op het 3de gesprek. Toch blijft het aanzienlijk lager dan het aantal uitsluitingen wegens langdurige werkloosheid (artikel 80), toegepast vóór 2004. Sinds 2004 werd het systeem van artikel 80 geleidelijk aan vervangen door het begeleidings- en opvolgingsplan, waarin de sancties gradueler zijn.

In 2009 werden verschillende maatregelen genomen, met name om in de toepassing van het plan rekening te houden met de crisis. Andere aanpassingsvoorstellen en hervormingen moeten in 2010 nog worden toegepast.

Meer gerichte en efficiëntere controles

De RVA heeft nooit zoveel inbreuken vastgesteld (36 287) en zoveel onverschuldigde bedragen teruggevorderd (58 miljoen euro) als in 2009. Wat niet noodzakelijk betekent dat de fraude is toegenomen. Maar zij werd beter gecontroleerd. De coördinatie tussen de verschillende inspectiediensten en de kruising van de gegevensbanken van de verschillende instellingen (RSZ, RSVZ, RIZIV, enz.) leveren erg goede resultaten op. In 2009 kon dankzij de techniek van de kruising van gegevensbanken opdracht gegeven worden tot de terugvordering van meer dan 20 miljoen euro. Op dit ogenblik ontwikkelen wij een nieuwe preventiegerichte etappe, namelijk de kruising van de gegevensbanken vóór er uitkeringen betaald worden. Op die manier zullen we onterechte betalingen aan de bron, en dus ook terugvorderingen en sancties kunnen vermijden. Een complexe operatie, want het vooraf opsporen van bepaalde gegevens veronderstelt dat de gegevensbanken volledig betrouwbaar en onmiddellijk beschikbaar zijn, zodat de betaling van de werkloosheidsuitkeringen geen vertraging oploopt of in gevaar komt. De fraude blijft echter verontrustend, want zij evolueert en moderniseert. De fraude met dienstencheques is daar een recent voorbeeld van. Daarom wordt in die sector een grote inspanning gedaan om te informeren, op te volgen en te controleren. Zo is het aantal gecontroleerde ondernemingen gestegen van 359 in 2008 naar 457 in 2009.

Een administratie die performant is...

De diensten van de RVA hebben zowel de substantiële toename van het aantal uitkeringstrekkers als de dringende toepassing van tal van maatregelen van het herstelplan en het crisisplan goed kunnen opvangen, zonder dat de kwaliteit van het werk eronder leed. Dat is des te opmerkelijker aangezien de stijging van het personeelsbestand die de RVA voor de crisisperiode kreeg toegewezen beduidend lager ligt dan de toename van het arbeidsvolume. Zo stonden onze diensten in voor de voorbereiding van de reglementaire teksten, voor de uitvoering ervan (onderrichtingen over de toepassing, formulieren, ...), voor het informeren van de werknemers en de werkgevers, voor de aanpassing van de werkprocessen, met name in de informatica, voor het opleiden van de collega's, voor de aanwerving van nieuwe personeelsleden en hun snelle integratie in complexe materies; dit alles in een recordtempo en binnen de context van een enorme toename van de werklast.

Naast het beheren van de crisis is de RVA ook verbeteringsprojecten blijven ontwikkelen. De diensten werden verder geïnformatiseerd, wat de productiviteit zeker heeft versterkt, en de dienstverlening aan de klanten werd uitgebreid, onder meer door hen op aanvraag gratis toegang te verlenen tot een gespecialiseerde website met een enorme rijkdom aan reglementaire informatie. Ik sta erop mijn collega's welgemeend te danken voor hun bekwaamheid, hun inzet en hun solidariteit in de crisis.

... en erkend wordt

De RVA en het Fonds tot vergoeding van de in geval van Sluiting van Ondernemingen ontslagen werknemers ontvingen in 2009 een "Recognised for Excellence"-attest met 5 sterren van de European Foundation for Quality Management (EFQM).

Deze organisatie werd in 1988 opgericht met als doel de kwaliteit van de Europese organisaties en ondernemingen te verbeteren en het "Uitmuntendheidsmodel EFQM" te promoten. Dit model dient als referentiekader voor de evaluatie van een organisatie op basis van negen criteria, zoals leadership, beleid en strategie, processen, resultaten bij de klanten, resultaten bij de medewerkers, enz.

Een belangrijke bladzijde uit de geschiedenis van de RVA is omgeslagen

De Heren Baeck en Delrue, respectievelijk administrateur-generaal en adjunct-administrateur-generaal van de RVA, gingen op 1 oktober 2009 met pensioen, na 20 jaar uitstekende staat van dienst aan de top van de instelling. Zij waren twee voorbeeldige managers die de RVA hebben omgevormd tot een alom gewaardeerde modeladministratie.

Ik heb veel aan hen te danken en sta er op hen nogmaals hulde te brengen. Het zijn twee monumenten die verdwijnen en het is een belangrijke bladzijde uit de geschiedenis van de RVA die wordt omgeslagen. In dit jaarverslag vindt u een uitgebreid hoofdstuk over hun talrijke kwaliteiten en verwezenlijkingen.

Verandering in de continuïteit...

De nieuwe tandem die nu aan het hoofd staat van de RVA, met administrateur-generaal (Georges CARLENS) en adjunct-administrateur-generaal (Claudette DE KONINCK), komt uit het eigen huis. Wij werken hier al meer dan 25 jaar.

Geen wonder dus dat wij dezelfde missie, dezelfde doelstellingen en dezelfde waarden in het vaandel dragen.

En al zijn onze persoonlijkheden en methodes gedeeltelijk anders, wij blijven klantgericht en georiënteerd op resultaat en vooruitgang.

... om grote uitdagingen aan te gaan

De eerste uitdaging is die van de crisis. Jammer genoeg is de crisis nog niet voorbij. Opel Antwerpen en Carrefour zijn slechts twee recente voorbeelden. Bovendien reageert de arbeidsmarkt met twee à drie kwartalen vertraging op de economische evolutie. Ondanks de tekenen van heropleving zal het dus nog een tijdje duren voordat er opnieuw jobs gecreëerd worden en de werkloosheid daalt, in België of in Europa. Op basis van de laatste voorspellingen van het Planbureau voorziet ons budget voor 2010 nog een toename met 39 800 uitkeringsgerechtigde volledig werkloze werkzoekenden in vergelijking met 2009. Hoewel dat beter is dan de vorige raming, die nauwelijks enkele weken geleden nog uitging van een stijging met 75 000 eenheden, blijft het veel.

Onze eerste prioriteit is dus de ondernemingen verder te blijven steunen en de werknemers verder te beschermen in deze crisisperiode. Meer specifiek moeten we erin slagen om een toenemend aantal uitkeringstrekkers tijdig en correct te blijven vergoeden.

De tweede uitdaging is die van een efficiënt sociaal en werkgelegenheidsbeleid. Onze opdracht blijft niet beperkt tot het uitvoeren van de maatregelen beslist door de regering en de sociale partners. Wij hebben ook de taak om die maatregelen op een optimale manier toe te passen, ze bekend te maken bij de potentiële rechthebbenden en ervoor te zorgen dat zij hun doel bereiken, zeker op het vlak van de herinschakeling van de werkzoekenden. Wij moeten deze maatregelen dus ook mee evalueren en verbeterings- of hervormingsvoorstellen formuleren.

De derde uitdaging is blijven investeren in de modernisering. Wij leven in een omgeving die voortdurend evolueert en in een maatschappij die diepgaande veranderingen ondergaat. Geert Noels heeft het in dit verband over demografische, Aziatische, technologische, energetische en milieuschokken. Meer dan ooit moeten wij er dus in slagen om de werking van onze instelling verder te verbeteren, en dit op vier punten: de dienstverlening aan de klant, de ondersteuning van het personeel, de optimalisering van de processen en de maatschappelijke impact. Om deze uitdagingen aan te gaan, is er maar één weg: investeren in de ontwikkeling en de ondersteuning van het kostbaarste goed van onze administratie, namelijk het personeel.

Raadpleeg het volledige jaarverslag op www.rva.be

Informatie: RVA – directie Communicatie – 02 515 42 81 – dircom@rva.